

TIDEVARVET
N:r 31:1930

Demokratien i fara, ledande artikel.

Professor Olof Kinbergs intressanta bok om den stora frågan brott och straff. Aktuella kriminalitetsproblemen i psykologisk belysning anmäles i en klargörande artikel av advokaten friherrinnan Ruth Stjernstedt.

Låt oss slippa att regera Indien — en engelska, Margareta Boving för den engelska ungdomstidningen i tvekan mellan England och Indien.

Dr. Rosalie Morton, känd amerikansk läkare som just nu besöker Stockholm, ger i ett samtal. För solidaritetens skull några glimtar av sitt ovanliga och stora arbete.

Nikolaj Ognjeff, Kostjas dagbok och John van Druten, Unges Woodley, två böcker om skulptörernas mål av C. H. Vi unga ha ordet.

Da dager av Anna Israelsson är det utlovade andra utdraget ur de Fri anföranden som hölls vid Fogelstads förbundets midsommarmöte.

Vad har hänt?

De fruktansvärda naturkatastroferna i Italien, då flera tusen människor blivit dödade och åter tusentals skadade, hemlösa, ublottrade på allt. Jordbävningarna i förra veckan höra till de svåraste Italien upplevat. Hotel har legat över de förödda trakterna i månader. Men värre kom det än någon annat. Bland jordbävningens offer äro också denna gång överväldigande mycket kvinnor och barn. Den inträffade just vid en tid när de voro hemma i sina livsfärliga hus. Det berörda området är kollossalt och det finns kommuner, där vartenda hus är obebottigt.

I Europa finnas också andra grunder som vackla. Det tysk-finska smörvtalet har givit tron på handelsrätternas skydd en obegripelig stöt. Tyskland har förbundit sig att skaffa Finland avsettning på tysk marknad för nära dubbla mängden smör och ost mot förut; kringläggt mest-gynnad-nationsrätten på ett sätt, som väckt stormar av vrede. Den nuvarande handelspolitiken är litet gammalmodig. Men liksom försvarspolitiken seglivad och kär för alla som sträva med den.

I England gå vågorna höga kring talmanssprirens vanhelgning i parlamentet. — Varför jag tog spiran, skriver mr. Peckett. Om parlamentet ägnade sina plikter en tusen del av det intresse det ägnar sin värdighet skulle detta aldrig ha hänt. Det är också många av mina kamrater som säga, att om jag först hade lagt fram saken på partimöte, eller lyft spiran på ett annat sätt eller haft andra kläder på mig, skulle de röstat mot min suspendering.

Men låt oss nu se till i detta parlament, som har tid med allt, sommarferier, bugningar, ceremonier och korridorprat i timmar, att det här får bli en början till större allvar och enkelhet.

Veckovakten

Ändamålet
helgar formen

Funktionalism i Österrike. Av Elsa Björkman-Goldschmidt

Det som i Sverige benämnes funktionalism, har på kontinenten andra namn. I Frankrike går det under »Corbusierstil», i den tyska världen kallas det »Die neue Sachlichkeit», här och där nöjer man sig rätt och slätt med »Modernismen». Kart barn har många namn. På senaste tiden i Wien har man tagit upp den gamla jesuitiska regeln och omvandlat den till en funktionalistisk paroll: »Ändamålet helgar formen».

»Österreichischer Werkbund» heter den sammanslutning som i Wien representerar den österrikska funktionen. Bland de ledande är arkitekten, professor Josef Frank. Wiener Werkstättes skapare professor Josef Hoffmann, statistikern Dr Otto Neurath och professor Oskar Strnad, känd genom berömda scendekorationer i Paris, Berlin och Wien. Och Österreichischer Werkbund tävlar i år med Stockholm i en funktionsutställning. Den är visserligen hållen i betydligt mindre skala — bara en

Beckfigur av Rudolf Reinhardt.

ning. Den är visserligen hållen i betydligt mindre skala — bara en

liten utställning i Kunstgewerbe-museums nedre våning och i dess härliga park — liten — men gånge god!

»Jag är en stor vän av den moderna stilen», börjar jag inställsamt vänd till professor Strnad. »Hos oss i Sverige — i Stockholm pågår just nu en stor modern utställning»...

»Kom inte med ordet modern», klipper professorn tvärt av mig och skrattar godmodigt åt min förbluffade min. »Jag kan inte med det ordet, »modern» av i dag bär alltid »smodern» från i går med sig i bakfickan. Kalla oss i stället den levande stilen. Vi föröka gå med tiden, inte stöpa oss fast i en bestämd form. Vi växla och skrida — avlyssna tiden och förändras med den efter dess krav. Levande är ett mycket bättre ord än modern».

Forts. å sid. 6.

Om brott och straff

Professor Kinberg, Aktuella kriminalitetsproblemen,
av advokat RUTH STJERNSTEDT

Vi äro i vår tid och särskilt i vårt land utomordentligt stolta över den höga ståndpunkt, vår civilisation intager. Vi prisar humaniteten och rättfärdigheten i våra lagar, förmuftigheten i våra sociala institutioner, den grundlighet och redobogenhet, med vilken vi söka gå till botten med våra sociala problem. Naturligtvis har, det erkänner mängden, den lusa tavlans mörka fläckar. Men man finner å andra sidan ingenting så vidrigt orimligt eller överdrivet i det ofta framförda påståendet, att vi just för närvarande, tack vare de senaste årtiondens energiska lagstiftande och sociala reformarbete, hunnit till en toppunkt och nu

borde slå oss till ro för en längre tid framåt njutande frukterna av en utomordentligt samhällelig organisation.

Den, som uppmärksam och utan förtuftafade fördomar läser professor Olof Kinbergs i våras utkomna bok Aktuella kriminalitetsproblemen i psykologisk belysning, blir bittert övertygad om att på åtminstone ett område ha vi i vår tid, och alldeles särskilt i vårt land — ingen anledning att slå oss till ro i stolthet över en förtäfflig samhällsorganisation. Man blir snarare böjd att medge, att det icke ligger någon vidare stor överdrift i påståendet att straffrätten är ett av de

mörkaste och mest efterblivna kapitlen i nutida samhälls- och att den förhärskande uppfattningen om brott och straff är medeltidsmässig.

Professor Kinberg är dock ingalunda högröstad eller demagogisk i sin kritik över förhärskande straffrättsdoktrin eller gällande straffrättsystem. Lågmalit och sakligt smular han sönder de spekulativa dogmer och principer, på vilka systemet är uppbyggt, liksom han på samma lugna och grundliga sätt kritiserar strafflagstiftningens och straffverkställighetens utformning och tillämpning.

(forts. å sid. 4.)

S L O T T S T H É

(det finbladiga théet)

ÄR PRODUCERAT I DE TROPISKA HOGLÄNDERNA OCH
SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÄDASTE SKOT-
TEN Å THEBUSKEN.

konsum

gröna bilar med
goda bullar

En politisk dröm

Man kan även drömma politiska drömmar, om man är riktigt ivrig om dagarna. I New Leader stod häromdagen en sådan dröm, nedtecknad av en konvalescent på ett sjukhus. När Panuropa nu är uppe till diskussion, passar den förträffligt in i sammanhanget. Den handlar nämligen om hur ett lasarett skulle ta sig ut, ifall det sköttes efter samma principer som de friskas värld, som t. ex. Europa.

Det var ett underligt lasarett jag kommit till, skriver patienten. Allt var ordentligt och alla människor rusade omkring. Min sjukhus var högst engordning. Där fanns sängar med två patienter i, tomta sängar och patienter slängda på golvet. Somliga voro nästan kvävda av sängkläder, och andra hade inga alls.

Vid middagsid blevo icke portionerna ordentligt serverade, såsom jag var van vid. Dignande bricker baros till ett par sängar, andra fingor tofvig, hårdsmält och oämlig sjukmat.

En patient hade ett halvt dussin sjukskoterskor till uppsämning, vilka alla sjukade omkring med onödiga synslo, andra patienter blevo alldeles föresammade.

Jag tog mig ut i korridorerna, där rådde ett obekvärligt tillstånd.

Patienterna lågo om varandra på traporna och i gångarna, men genom en öppen dörr, såg jag en tom sjukhus. En skoterska försökte öppna en stängd dörr. De hålla alltid denna delen av sjukhuset igenstängd, sade hon. Här finns tillgitt med rum för de här stackarna, om vi bara kunde komma in.

En kö av bärande stodo med sina behållare fulla av mat, och fler och fler anslände. De klagade över att de icke kunde bli av med maten. Och icke långt därifrån såg man förtrivlade skoterskor som ropade efter mat åt sina patienter.

Ett dussin vaktmästare arbetade febrilt, svettande och flåsande, men ett dussin andra stodo i närheten utan något att göra, uttråkade och eländiga.

Jag försökte tala om för männen med matvagnarna att skoterskorna behövde mat åt sina patienter. Jag försökte tala om för skoterskorna att vaktmästarna voro djupa bekymrade därför att maten fördrövdades och de dagligen måste kasta bort massor därav. Men ingen lyssnade till mig, och jag vaknade.

I tjugu prydliga sängar lågo tjugu kvinnor i fred och ro. Syster satt vid sin pulpet. Skoterskorna passade behändigt upp var och en. Mat, vård och medicin delades ut efter behov. Detta var möjligt medan varje detalj på ett sjukhus är planerad och organiserad. Ingen skulle vara nog galen att sköta ett hospital så vanisinnigt som i min dröm. Men varför inte? Det är ju så vi sköta våra finisar och vår produktion.

Nedslagna och olyckliga arbetslösa som stå och betrakta arbete som behövde göras. Män och kvinnor som äro sjuka till kropp och själ av lantja och överflöd, medan andra tråla långt efter det är omöjligt.

Män som äro nervösa och olyckliga, emedan deras skördar förblivit osälda, medan andra dö av hunger.

Detaljerna i livet förskävt vi oss underbart på att organisera, men den stora huvudsakströmmen låta vi gå som den vill.

Så långt drömmerskan. Vem kan komma ifrån logiken i hennes dröm?

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTE:
Ella Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorable Hermelin.
REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTOGVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, Tr., Stockholm.

Tandläkare

Tandläkare
MARKELIUS BERGQUIST
St. Enkilsplan 11.
Mottagn. enligt överenskommelse.
Tel. Vasa 1499.

Tandläkare
ALLAN HAGLAND
(Medl. av Sthlms Tandläk.förén.)
Folkungsgatan 110. (f. d. 24). 5 tr.
(Hiss).

Mottagn. vard. kl. 10-12 f. m. och
6-7 e. m. (lörd. 10-12 f. m.)
Ån-14 tid efter överenskommelse
per tel. Sö. (40)98 08.

Tandläkare
Folke Jacobsson
(Medl. av Sthlms. Tandl. Förén.)
Strömgatan 10 (hörn av Humlegårsg.)
Mottagn. enb. översens. pr. tel. O. 503.
4 tr. (hiss)

Tandläkare
ERIK LINDBLAD
Svevägen 102, 2 tr. (Hiss)
Stockholm
Mottagn. efter överenskommelse
pr. tel. 819 80

Tandklinik

Tandläkare T. Lagerholms
Tandklinik
Drottningg. 50 (vid Klarabergsg.)
Högmodern utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVÅRD.
Oppet 9-7. Lörd. 9-4. Tel. 448.

Åderlätning

KAN ÅTERSTALLA EDER HIALSA.
Reumatiser, Åderförkalkning, Eksem,
Struma, Hjärt- och Njursjukdom o. s. v.
påverkas ned bästa resultat. Utöfns av
SVANTE EKENGRÉN,
Leg. Fälskrämsläse. 38-årig praktik.
N. 102 48. Karmarekargatan 24, 10-4.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund
Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén,
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Högskolegatan 14. Tel. 7575-7576.
Lfd. Eva Yvonne Stenlund.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Bouttredningar och testamenten,
förväningsspråk.
Även skriftliga förhandlingar.

Advokatverksamhet
SVEN MONTELIUS,
Jur.
KOMMENDÖRGATAN 80, 1 tr.,
STOCKHOLM.
Tel. N. 2472a. Specialitet: Försvar.

Frälsningsarméns
Alkoholisthem
Kurön
(Åttjuttor statsbidrag
Tid tillämnas ångbåtsresa från Sthlm
Prisnått och betring tillgänglig vid tillfrån
Societätsrestaurang, Ostermalmstgatan 24
Stockholm.

Den 2 aug. 1930.

Demokratien i fara

Parlamentarisens problem har blivit aktuellt. Parlamentarisens såsom ett uttryck för majoritetens bestämmanderätt skulle tryggas demokrati. Men demokratins förverkligande har låtit vänta på sig. Och nu uppstå tecken, som tyda på, att utvecklingen går i motsatt riktning.

På den interparlamentariska konferensen i London diskuteras även parlamentarismens svårigheter, och partisplittringen framhålls som en av dess fiender. Samverkan mellan närstående partier förordades som ett botemedel. Men då måste vi fråga hur? Ty den samverkan, som bygger på s. k. kohandel eller ett enbart försök att locka till sig varandras röster, lär icke ha någon bärkraft. Annat blir med en samverkan som grundar sig på gemensamma mål. Och något sådant kan förberedas genom den nuvarande partisplittringen. Inte genom splittring, men därför att splittringen kommit på grund av att formen blivit huvudsak och innehållit bisak.

Att demokratin är i fara utan tvivel. Det är önskvärt, att det också blir erkänt. Den är i fara. Det beror på penningens alltså slukande, hefjölös makt, som för med sig reaktionens segrar. Men ytterst härrör det dock varken härifrån eller från partisplittring, parlamentarismens nedgång, valsystem m. m. Det beror på deras anulliga makt och moraliska kraft, som äro demokratiens bärare.

Till årets slut för 2 kronor

erhålles Tidevarvet varje vecka, vid prenumeration direkt pr telefon 18243 eller postgiro 1544.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Nykterhet - Avrustning

Ingen verklig nykterhetsvän skulle resonera som så, att andra alkoholiser ger honom rätt att mätligt suppa vidare. Tvärtom, själva den ideella tankegång är den, att så länge ett sådant ont som alkoholism finnes i världen bör alkoholisten för sin del vara isolerad nykterhet, även om han själv vet med sig att han aldrig skulle missbruka sprit. Dels för att kunna uppträda med större kraft mot missbruket, dels för att verka genom sitt exempel.

Om grundinställningen till missförhållandena är sådan, blir det helt naturligt att när nykterhetsrörelsen fattar ett positivt intresse för fredens åren, då nöjer man sig ej med att beklaga andra folk rusta och kriga, utan den frågar sig: Vad kunna vi göra för fredssaken? Och då blir man absolutist ifråga om rustningar, alldeles som man är det ifråga om alkoholen ty mätlighetsrustare vill man icke vara.

Det finns en idealitet inom de djupa lederna. Hos de lager där det låg närmast till, ledde den på sin tid in på arbetarklassens solidaritet. Hos andra ledes den in på nykterheten. Men för all tid begränsad till dessa områden behövde den ju icke vara. Det är helt naturligt att den fångats av fredssaken, störs denna sak. Likaså helt naturligt att den leder till en radikal syn på densamma. All verklig frihet är radikal. Hos försvarsvännerna som fredsvänner. Om man haft förmodat att sammanträffa och diskutera med freds- och nykterhetsfolk ut i landet, blir man icke likt den liberala pressen - förvånad över det uttryck som den pacifistiska inriktningen fått bland godtemplarna. Ty man vet vad som sker bakom Per Alhins och Ekens ryggar, innan det kommer fram i-resolutioner. Ett faktum är ej beströas av en officiell demergr.

Parallellt mellan nykterhets- och fredssaken låter sig fortsätta. Då man inriktade sig uteslutande eller huvudsakligen på förbudet, slog man in på en genvägg som icke ledde fram. Om den freds-villa all som nu väntat bleve barn inriktad på att jänkna vår krigsberedskap med ordens och försä stallde sig att därmed vore allting vunnet, då vore uppgiften på samma sätt för snävt fattad. Svensk avrustning måste vara klart fattad som ett led i det allmänna arbetet på avrustning (jämför Fri-sinnade Kvinnors Katrineholms-resolution 1924) och den måste dessutom vara en del av Sveriges aktiva fredspolitik överhuvud. Det är det krav avrustningsvännerna måste ställa på sig själva: att de klart fatta sammanhang och att de ägna lika mycket intresse åt att arbeta fram och främja en aktiv svensk fredspolitik. Man kan icke bara trumma på med avrustning och låta det gå obeaktat förbi när Sveriges regering och riksdag drar sig för medvetenhet i det internationella fredsverket, till exempel genom att vägra antaga Generalaktens tredje kapitel eller att vara med om en rekonstruktion av Europa.

Enligt vår mening, den vi ofta ut-talar, bör icke Sverige fatta sin uppgift i den aktiva fredspolitiken all-t för blygsamt. Vägskaalen skälver, krafterna för krig och fred stå upp mot varann, i ett sådant osäkerhetens och tvekans tillstånd är en samlat medveten handling icke gillig. Det första som skall göras är naturligtvis att söka kontakt med motsvarande grupper i de andra skandinaviska länderna. Karlstadstidningen tror, att om några år kommer avrustning att vara de tre ländernas gemensamma ståndpunkt i Geneve. Vi tro det också. Hösten 1928 värdades vi oss på att sätta ut en termin på tio år för ett avrustat Norden, och vi ha ännu ej till-ryggslagt två år av dem. Men

vi se mycket väl att ännu är denna samverkan icke etablerad och den blir i sanning icke till sig själv. Därtill äro för många hinder att övervinna. Hur skola den danske Munck och den svenske Ramel kunna samverka i Geneve i höst? De båda utrikesministrarna äro dock av radikalt motsatt up-fattning, churu det populärt anses att de representera likvärdiga grup-peringar i de båda länderna. In-nan de kunna samverka på freds-fronten måste nya nämniskor be-stämma de frisinnade och social-demokratiska partiernas utrikespol-itiska kurs.

Den växande folkopinionen för isolerad avrustning (som termen förklarar men orubblig lyder) har fortfarande enligt Karlstadstidning, slagit ihjäl det isolerade för-svaret. Ja, det var en så ohabblar-teori, så den borde varit avlidit för länge sen. Att freds-vännerna med hjälp av major Braitt gjort slut på den, var inte något vidare stort, men det kan väl aldrig ha varit annat än ra, eller hur redaktör Hellberg? Annars kun-ne ju Sverige leve kvar ännu i sin neutralitetsdröm och sin 1925-årsram.

Ögonblickligen kommo de mera smidiga försvarsvännerna och er-bjödo solidaritetsförsvaret i stället. Det är visserligen ännu en önskan bara, ten teori, den ligger icke i Geneves utvecklingslinje, men man måste ha något att ge sve-niska folket att tro på, ty tänk om det, berövats sin tro på det isolerade försvaret, skulle samla sig kring en väghalsig freds-politik i stället?

Det spelas om den svenska folk-sjulen och det är freds-vännernas tur nu att samla sig kring ett val-gjut och gå in för det, vid val-vid det opinionsbildande arbetet, inför folkförbundsstyrelsen i höst, in-för försvarsberedningen som nu snart skall begynda.

Alltså:
för en positiv skandinavisk freds-politik i Geneve.

för fullföljandet av Nationernas förbunds egna linjer och löften,
för en föregångargärning i den avrustning som folkförbundsstaterna förpliktigt sig till.

Fogelstadsöndag

Det var två glada och livsfriska rörelser, som räckte varandra handen, när i söndag 50 Norrköpingsboer stego ur sina bussar och trädde in på Medborgarsko-lans gård vid Fogelstad.
I Henggården i Norrköping, studien-samtalpolitiskt och ungdomspolitiskt, så-vidande samarbete och många intressen har upptäckit hur kort vägen egentligen är till Fogelstad, när man vill fara ut från staden över en söndag. Och på Fogelstad hä-öte olika kurserna med glädje tagit emot dessa tillfällen, när kamraterna från Hem-gården, bekanta eller obekanta, kunna komma till dem för ett gemensamt med-deltillböna en dag med föredrag, dis-kussioner, samvaro och sång på skolan.
Denna söndag hade man två olika ånämnen på programmet. Rektor Hon-orine Hermelin talade om demokratiens trängnåt - i anslutning till Inter-jaktkommittéernas möte och i samband med den historiska översikt man just varit sysslssatt med på konferens. De tidier en verklig demokrati varit genomförd äro som små prickar i historien - ett par hundra år under antiken, ett tiotal år i våra da-gar. Och redan höjas röster i bekymmer och vinnna från alla länder om demokratiens förfall.
Rektor Hermelin pekade på de inifrån kommande rörelsernas förmåga att föra ra människor, vuxna den verkliga de-mokratien - inte den som vill göra alla lika, utan den som sätter rätt människa på rätt plats. Där det är bästa, de-frånsta, som få folks utdrag att be-

Hjalmar Forsner

Läkaren och socialpolitikern Hjalmar Forsner har gått ur tiden. Vid seklets början stod brödraparet Hjalmar och Gunnar Forsner redo att ägna sig åt lä-karens gärning, och man kan knappast föreställa sig några yng-lingar mer lämpade än dessa, icke endast för vetenskaplig forskning och botandets konst utan även för läkarens nödvändiga inställning i det demokratiska samhället. De gringo båda en lysande framtid till mötes och syntes infria högstgånda förväningar. Efter endast få års versamhet som professor i medicin vid Uppala universitet och ryck-tens Gunnar Forsner bort av en tillfällig sjukdom. Hjalmar, Fors-ner nådde åldersåret 57 och var sedan tre år starkt märkt av sjuk-dom. Men hans arbetsbörda var större än de flestas. Han var pro-fessor i kvinnosjukvård och i fä-slossningskonst och överläkare vid Allmänna Barnrösthuset i Stock-holm. Hans pedagogiska och or-ganisationsintresse förde honom till rektorsbefattningen vid Karo-linska institutet. Hans allmänna in-tressen drevo honom till att taga en verksam del i läkarens or-ganisering, han var en längre tid Allmänna svenska läkare-förénens förste sekreterare och sedan ordförande. Han grundade och re-digerade även som en längre tid dess tidskrift. Hans sociala intres-se förde honom in i hälsovårds-frågan och pensionsfrågan. Han satt i statsfullmäktige och i ett otal kommittéer och utredning-grupp. Sällan har så mycket inflytan-de inom ett område koncentrerats på en hand. Även om man ej kan komma ifrå, att detta kunde innebära en fara, måste dock tomheten nu kännas desto större. Forsner vägrade ta upp en kamp mot det överdrivna specialistväsendet. Han sökte finna former för allas tillgång till den bästa läkar-vården. Hans verksamhet som kvinnoläkare hade tidigt lett ho-mum fram till övertygelsen om att en reformering av strafflagen i fråga om fosterfördrivning var nödvändig. Han mycket upmärks-sammade anföranden såväl offent-ligt som inom Läkarsällskapet gav han uttryck härfor.
Han lämnar på många områ-den ett stort tomrum efter sig. Mätte hans lärjungar fullfölja ar-betet för förverkligandet av vad skönlös han drömt om, hade han tänkt, vad han i kärlek velat.

Ada Nilsson

stämna dess väg.
Andra delen av programmet omfattade diskussionsinledning. Vad står i tid-ningen i dag? av fröken Ebba Hol-gersson, med följande diskussion om pressen och den allmänna opinionen. Den var mycket livlig. Bland gästerna var en av de män, som under åren 1900-07 som autonång ungdomsklubbar varit med om att i Norrköping förde kampanjen mot stidningarnas brottmålsreferat. Den ungdomliga ivern och enigheten hos ungdoms-klubbarna vann den gången seger. Östergötlands Folkblad gick med på deras linje och inog den mestfulla tillgång på om-ridet, som sedan länge var det utmärk-ta drag. Så visst hjälper en målmedveten protest. Men annars var det många som tyckte, att vi nu ha det ändå värre än 1908.
Bland gästerna fanns en trupp liförd den vita sängarnas, som efter somman-rens jättelika framfartar så många angående värförhållanden för rätts- och hölmare. Det lilla avsnitt av den stora svenska kören, som under pågåenden lit höra sina röster på Fogelstad var också en bekantspakt att göra. Välräddade och kamsjunga sjöng de sin Ostgötalång. Visa i folkton och andra Nordgötis och Södermanns långa yng, så att ryngarna knipa under ryggraden på åhörarna.
Det är alldeles skönt en Fogelstadsöndag med Henggårdsfolk och Fogel-stadskursare är ett dörförligt exempel på friska rörelsernas märkliga trakt att låta människor växa.
Spoo.

Vi Unga ha ordet Om Brott och Straff

III.

Två pojkar.

Den ene en smärt och långbent brunhårig ung engelsman med värdighet av ordningsmän i Mallo, hurst pojkskola, Roger Woodley.

Den andre, Kostja Rjabtsev, en stark och sträv rysk fentonaing, slysselsatt med att knoga sig igenom en rysk folkskola med nyin- fört Daltonsystem.

Det finns sålunda inte så många likheter i språk, ton och omgivning omkring hjärtarna i Ognjefis och van Druents skol- och ungdomsskildringar. Men problemen äro desamma, och de båda pojkarna streta med, sträva så de små. Små osäkra stackare. Det är så fritt från hemkänsla att till och med de små tillbedningar för ordningsmännen och de äldre klasserna, som lärarförarna pliktskyldigt, gast anordna, och där det ju både finns värddina och hemlik möb- lering, bli kalla provostunder för både värdfolk och gäster.

Mallohurst är egentligen ett förfärligt ställe. Stelt och surt, med kala väggar, oförfligt känslo- och förständslösa lärare och lagom översitter från de stora mot de små. Små osäkra stackare. Det är så fritt från hemkänsla att till och med de små tillbedningar för ordningsmännen och de äldre klasserna, som lärarförarna pliktskyldigt, gast anordna, och där det ju både finns värddina och hemlik möb- lering, bli kalla provostunder för både värdfolk och gäster.

I denna påkostande luft välkänd från många engelska skolhistorier, är det nu ringningen att de unga blivande männen skola blomstra och utveckla sina gåvor och under den summeriska vägledning som bjuds, finna rätta vägar att vandra.

I ordningsmännens rum sitta fyra tillsammans och låta klassi- särens hemlik och andra gåtfulla frågor spelas ut i respektlösa repliker. Kvinnan. Allt som är kvickt och fräckt och allvarsamt i den sexuella frågan. För några är det hemlighetsfullt, förfärligt enkelt för andra. Erfarenheter? Visst är man vis inför vatandra. Bevara oss väl — män. Men man vill veta. Och fråga. Och får aldrig ordentligt svar.

Skollovet, när Roger Woodley får hem till sin far och faster i London, är ganska förtjusande.

Forts. fr. sid. 3.

Ens egna, läkarna och sjukskö- terna som hon hade under sig i arbetet.

Om motivet till hennes insatser verkligen var önskan att visa vad en kvinna kan duga till, må man säga att hon givit sina unga kolleger ett handtag. Att de marliga läkarna stodo henne emot har och var, fick inte henne. Men troligare är väl att det var ett varmt in- tresse för beträdnade människor i allmänhet, som drev henne. Det inträcker får man i varje fall all- deles bestämt av ett personligt sammanträffande med den livliga, vänliga och av allting intresserade doktorn.

Casan.

Ida Norman - Skomagasin
 Humlegårdsgatan 8 - Tel. 780 15
Rekommenderas
REPARATIONER UTFORAS
 Vid uppvisandet av denna annons lämnas 5 % rabatt
 Reala varor
 Låga priser

beskrivet. Han tycker riktigt mycket om fadern, men så outhärdligt det är med hans vänliga frågor och skämt. Så generellt mänkän- ner sig och otacksam. Fadern dunkar honom så vänligt i ryggen och går inte snål på fickpengar, men han, känner sig själv tvungen i pojkenas sällskap. Med en obekrivligt far- fetta spel de båda sina roller som rörande far och son.

När man sedan förlärskar sig, blir värmd och bränd av den om- hetens gnista, som föreföll så dyr bar i skolans kyliga luft, när det blir fel och förfärligt, är det man ju vanärd och övergiven för hela livet — var finns då förtäste för en ny start. Ingen människa fatt tala med, ingen klarhet, bara skamskett grubbel och vilnsa kän- slor.

Roger Woodley finner sig nog tillrättat och blir en praktisk man liksom han är en matt och prak- tisk pojke trots dikter och miss- tag. Men vad det är synd att han inte skulle kunna se på ett annat sätt. Ingen människa fatt tala med, ingen klarhet, bara skamskett grubbel och vilnsa kän- slor.

Också Kostja Rjabtsev trevar bland gåtor och tränger sig fram genom både besvärligt och förfärligt arbete. Men den ryska skolan är rörligare och mingskärare, det finns flickor i lära och om också de flesta av dem har lä- rarnes fel att missförstå, så låta de i alla fall på något ryskt bl- bersamt vis tala vid sig. Fastän tonen kan var vara far, är de ändå tillfällen att visa sitt var- ma hjärta.

Kostja är kommunist och har alltså inte bara sina egna utan också samhällets problem iaktta- liserad form framför sig. Han vill leva värdigt sin övertygelse. Inga borgarfasoner. Ingen underkastel- se. Inte någon dans och flirt i det privata livet. Men han kan inte låta bli att reta och kräna flickorna när han kommer åt. Han kan inte sova och skäms övertan- karna som han tänker och en kort- varig förbindelse, av myfikenhet och misstog med system till en av kamraterna, gör honom utom seg av vämjelse och ånger.

Han är lika hjälplös som Roger Woodley, när det gäller att finna en väg, där verkligheten stämmer överens med vad han tänkt sig som det rätta.

Med sin nästan pojktaktig kärva stil och den rörande bild av väl- uppfostrade eller ohängda, men mot livets försåt manligt iaktan- de skolpojkar, tyckas de båda bö- cerna skriva diktet ur en levande erfarenhet. De äro roliga och underhållande och ge en hel del att tänka på.

C. H.

Forts. fr. sid. 1

Professor Kinbergs föreliggande arbete har kommit att omfatta krimi- nalitetsproblemet i så gott som hela dess omfattning. Det var vid arbetets början icke meningen, att det skulle bli så omfattande. Författaren avsåg ursprungligen blott att verkställa en undersökning öfver tagna åsikter till förekomna brottsofvertryckning av sinnessjuk. Han fann därunder emellerit, säger han i förordet till det föreliggande ar- betet, att frågan om de sinnessju- kas och abnormas straffrätts- liska ställning utgjorde en av de brännpunkter där brottslighetspro- blemets alla huvudsakliga löp- samman, och han fann dessutom, att brottslighetsproblemet överhu- vudtaget yttre medicinska i långt större utsträckning än han förut föreställt sig. Författaren fög- andes härav att i stället ge en framställning av hela kriminalitets- problemet i dess viktigaste nutida aspekter. Dessa författarens upp- lysningar om arbetets tillkomst äro synnerligen intressanta och öppna vida perspektiv beträffande krimi- nalitetsproblemet framtida öde. Man vägar, trots för närvarande rå- dande osäkerhet i förklaringsområ- det, fråga, kanske hoppas, att även samhället dock till sist skall, liksom författaren redan gjort det, finna att kriminalitetsproblemet äro medicinska och naturveten- skapliga frågor i långt större ut- sträckning än man förut trott det och att man icke kan fortsätta att, som hittills i stort sett skett, lösa problemet såsom ett enbart rättsligt problem.

BROTTLIGHETSPROBLEMET I STOR UTSTRÄCKNING MEDI- CINSKA FRÅGOR

Vad som stätt och än i dag står hindrande i vägen för en ratio- naliserad behandling av brottslin- gen, är dock icke så mycket en medeltida uppfattning eller medeltida fördomar hos den stora breda, relativt indifferent allmänheten. Det intensivaste motståndet har snarare kommit och kommer for- farande från de rättslärdas själva, alltså från dem, som hittills ha haft kriminalitetsproblemet lös- ning så gott som ensamma om händer. Brottet har betraktats så- som en oförklarlig juridisk förete- lelse och vad som på detta område intresserar juristiken har varit icke brottslingen och icke heller brotts- lighetsorsaker utan så gott som uteslutande den brottsliga hand- lingen enbart. Strafflagarna sys- selsatta sig nämligen i första rum- met med att straffbelagga händin- garna i sin vissig. Beträffan- de brottslingens psykiska krite- rier, hans subjektiva egenskaper, nöjer sig juridiken med att fast- ställa, att en på viss stätt karak- tiserad brottslig vilja skall ha förefunnits för att tillräcklighet skall föreligga och brottslingen vara straffbar. Enligt vår sven- ska strafflag föreligger såväl till- räcklighet som brottslingen vid brottets begående äkt förståndets bruk. Är förståndets bruk helt upphävt, föreligger otillräcklighet och inträder strafffrihet. Är en tilltalad person endast berövd förståndets fulla bruk, d. v. s. hade han sått säga något för- ständligt handlingens begående, inträder minskad tillräcklighet och följer minskat straff. Andra strafflag utforma tillräcklighets- begreppet på något olika sätt än det svenska, men utmärkande för dem alla är, att individens straff- rättsliga ansvarighet ytterst grund- sätten och på dogmen om män- niskan fria vilja till sin individu- ella verkan skall vidta enligt dok- trinen straffet, genom att tillfoga den brottsliga individen ett ont. betaga honom lusten att vidare begå brottsliga gärningar, medan strafflagen till sin allmänpreven- tiva verkan skall vara framför- allt avskräckande. Själva hotet om straff såsom påföljd på brottsliga gärningar skall, enligt de rätts-

lärd, vara en av de viktigaste psykologiska faktorer, vilka avhå- llia människor från att begå brott.

DEN POSITIVA SKOLANS IDEER

Redan på slutet av 1870-talet bildades (först i Italien) en krimi- nologisk skola, som ställde sig i skarp opposition mot den klassi- ska rättsdoktrinen och som ville söka komma till rätta med brotts- lighetsproblemet efter helt andra metoder. Det var den naturveten- skapliga åskådningen, som nu brottslingen och ville göra natur- vetenskapliga synpunkter gällan- de på straffrätts område. Bland de grundare märkes namn så- dana som Lombroso, Ferri och Carofalo. Det är givetvis i denna skola professor Kinberg själv an- sluter sig, och i sitt nu utgivna arbete utvecklar han denna skolas, den s. k. positiva skolans, idéer vidare och lämnar, såsom utom- ordentligt värdefulla bidrag, resul- tatet av sina egna studier och undersökningar över frågan om sambandet mellan psykopati och abnormitet m. m. och brottslighet.

Författaren riktar sig med skär- pa mot den klassiska rättsdoktri- nens verklighetsfrämmande och skolastiska inriktning i en tid som var, då man enligt i största möj- liga utsträckning söker bygga en psykologisk insikt utan på kunnas- kap om verkligheten och hvar en all- män misstro till förgävt vetande, grundat på allmänna begrepp utan empiriskt underlag. Det är ju, framhåller han, en samhällsange- ligheten av den allra största vikt att finna de bästa möjliga bote- medel mot brottsligheten. Men detta är otänkbart så vitt man icke grundligt och enligt natur- vetenskapliga arbetsmetoder söker utforska brottslighetens orsaker under iakttagande och samlande av studiematerial angående brotts- ligen deras inre personliga be- skaffenhet och de yttre omstän- digheter, under vilka de begått brott.

Det straffrättsliga ansvarighets- begreppet får också en dräp- de kritik. Dera begrepp vilar på principen om den fria viljan. Vilje- problemet här, framhåller författa- ren, till de problem, som i rent ve- tenskaplig diskussion icke längre behöves behandlas. Inom den ve- tenskapliga (här lika med den na- turvetenskapliga) diskussionen är tanken att ett fysiskt skeende, d. v. s. en människas handling, skulle kunna frambringas av någonting enbart psykiskt (den fria viljan) fullkomligt fantastiskt. Denna å- skådning, indeterminismen, fortle- ver emellerit inom den juridiska världen, och författaren har där- för ansett det av nöden att fram- sätta oförfligt behandla detta pro- blem. Nå, det hade varit av nöden med tanke på eventuella läsare

även bland lekmännen. Boken sik- tar ju, såsom utgiven på bokför- laget Natur och kultur, också på en sådan läskrets. Det är föresten att hoppas att denna skall bli mycket stor, så utom- ordentligt allmänbildande som des- sa aktuella kriminalitets- problem tillika äro.

MELLAN STRAFF OCH SKYDDSS- ÅTGÄRD INOM PRINCIPIELL SKILLNAD

I stället för det juridiska an- svarighetsbegreppet, som söker en rättsgrund för straffbarheten i nå- gon slags utomordentligt och utom- samhällelig moralisk ansvarig- het, sätter författaren ett fak- tiskt av samhället genomet in- dividens uppställt ansvarighetskrav. Frågan om tillräckligheten spelar vid detta samhällskrav ingen roll, ty varje människa, hon må vara sinnessjuk eller sinnessfrisk, abnorm eller normal, får ju av samhället vidkännas påföljder, om hon begår sådana övertredelser av samhällets handlingsregler, som kallas brott. Det är bara det, att man inom juridiken envisas att kalla den ena slags påföljden, d. v. s. den som drabbar en normal brottsling, för straff, medan man kallar t. ex. interneringen av en abnorm förbrytare enligt interneringslagen för skyddsåtgärd. Professor Kinberg påvisar att re- dnan nu, tack vare åtskilliga re- former i vår strafflag, såsom just interneringslagen, lagen om tvångs- uppfostran, villkorlig dom, m. fl., gränsen mellan begreppet straff och begreppet skyddsåtgärd är så utsuddad, att det icke ens inom nu gällande straffrättsystem är lämpligt uppträffa någon prin- cipiell skillnad mellan dessa be- grepp. Och för en naturvetenskap- lig kriminologisk uppfattning är det en naturlig konsekvens att sam- hallets åtgärder mot brottslighe- ten måste vara av principiellt sam- ma art och karaktär, praktiskt ut- formade som de äro. Här vara, med hänsyn å ena sidan, till sam- hallets intresse av skydd och, å andra, den brottsliga indivi- dens beskaffenhet, särskilt hans farlighet.

Men, den brottsliga individens intresse av frihet, invänder någon- ja, har är just, och det medger även författaren, ett centralt och utomordentligt svårt problem, det- ta: hur man skall kunna förena individens frihetskrav med sam- hallets krav på effektivt skydd mot samhällsfarliga individer. En- ligt den positiva skolan böra nämligen påföljderna av brottsliga handlingar, rättsreaktionen mot brott, i regel icke vid själva domens fallande bestämmas till- den utom inom gåras inom vida gränser svävande. Rättsreaktionen skulle

FÖNSTRET

REDAKTIONSKOMMITTE: Advokaten Hugo Lindberg, dr Alma Sundqvist, svenskare, Josua Nilqvist och arkitek- ten Uno Anders.

Redaktör och ansvarig utgivare: Bernhard Greitz.

Prenumerera redan i dag! Ring 775 eller sänd tidningen nedan- stående kupong.

FÖNSTRET. CENTRUM, STOCKHOLM.

Underbetald prenumererar härmed på Fönstret till årets slut (4/75), under ett kvartal (2/75).

Prenumerationsavgiften kan uttagas pr postförskott insändes pr postgiro 51718 pr postanvisning.

(TIDNINGSÄRDET)

Brott och Straff DU DUGER

ju anpassas efter framför allt den brottsliga individens farlighet. Men då denna farlighet icke gårna kan med säkerhet utlösas vid dömdömlandet kan den först senare under verkställigheten närmare bestämmas av straffverksamhetsmyndigheterna. Mot denna tanke ställa juristerna upp sina mest allvarliga och mest berättigade beaktligheter. Det blir väl sannolikt angående detta och liknande mera praktiska spörsmål som de olika meningsriktningarna, den juridiska och den naturvetenskapliga, komma att i en närmare framtida drabba samman.

STRAFFRÄTTENS ALLMÄNT FÖREBYGGANDE VERKNINGAR

En fråga, som också, väl är juristerna mycket bekymrer, är frågan om straffens allmänna förebyggande verkningar. Även här reses från vädrotskritiken ett intensivt motstånd mot konsekvenserna av den naturvetenskapliga skolans uppfattning. Om på så sätt, som vi icke längre skall grundas på i individens moraliska ansvarighet och byggas på tesen om den fria viljan, alltså principiellt icke vara ett straff, med ut straffet nödvändigtvis inneböande moment av vedergällning, moraliskt ogillande m. m., hur skall då den allmänna avskräckande verkan, som nu synes vara en av straffets viktigaste uppgifter, kunna upprätthållas? Här emot kan naturligtvis först och främst invändas, att man varken kan eller bör klämma sig fast vid en spekulativ ödm, sådan som tesen om människans fria vilja, av det skälet att den är praktiskt lämpad att förstå samhällets medlemmar att avstå från samhällsfarliga (brottsliga) gärningar. Tesen om den fria viljan bör och måste naturligtvis av juristen såväl som av naturvetenskapsmannen provas till sin sanningshalt i och för sig utan sidoblickar på befara de oöliga konsekvenser. Men oavsett detta är, enligt professor Kinbergs mening, juristens farhågor orgrundade. Straffets avskräckande verkan kan knappast experimentellt eller enligt andra metoder uppmätas. Naturligtvis kan denna version icke heller förnekas. Frågan är blott, om icke de obestämda påföljder av brottsliga gärningar sådana, den naturvetenskapliga skolan tänker sig dem utan principiellt åtskillnad mellan straff och andra åtgärder till samhällets skydd och till förbättring av brottslingen, skola komma att verka minst lika avskräckande, som de på förhand i strafflagen fixerade straff, vilka nu gälla. Professor Kinberg påstår detta med bestämdhet. Jag undrar, om man inte kan gå ett steg längre. Den som haft tillfälle att vara försvarsadvokat för brottslingar

har snart märkt, att om överhuvudtaget tanken på de rättliga följderna varit levande för brottslingen, så har därvid de oösta fruktarna för att bli undersökt och förklarad sinnessjuk eller abnorm varit det som ställt mest skrämda. Därför är det också, inom parentes sagt, i allmänhet omöjligt för försvarsadvokaten att bidraga till att en för brott till talad blir under ökt angående sinesbe skaffenheden. Det anses nämligen att försvarsadvokaten icke får yrka eller förelända sådan under sökning mot den tilltalades egen önskan. Och öppen önskar det sällan, även i mycket uppenbara fall. Han vill hellre sveta vad han har att räkna med.

HYGIENISKA ÖNSKEMÅL

Professor Kinberg framställer i sitt arbete icke blott önskemål på lång sikt beträffande kriminalitetsproblemet. Han kommer även med åtskilliga förslag till mera nära liggande reformer i vårt gällande straffrättsystem. Av intresse är därvid en del hygieniska önskemål, som framföres och vilka borde kunna vinna besaktan den dag i dag är. Såsom ut. en önske målet att fångarna skulle få äta på porcellin, om det aldrig så enkelt, i stället för på bleckkärl. Och att kador skall innehålla icke blott födan utan också vara en smula omväxlande och apitidig. Den tycks nu vara enbart kolt aldrig stekt. Även framhålls önskemål angående längre promenadtid för cellfångar under första halvåret. Dessa få nu blott en halv timme om dagen vistas i fria luften. Även i gällande straffsystem borde man kunna genomföra, eller söka i gällande sam genomföra, den principen, att brott ligen icke bör med försämrad hälsa släppas ut ur fångelse. Så långt ha vi väl ändå hunnit i ett allmänt erkännande av det kroppsligas inflytande på den starka själen, där ju moral och fri vilja ha sitt säte. Professor Kinbergs bok kan rekommenderas till läsning icke blott av dem, som ha speciellt intresse för kriminologiska problem. Den innehåller djupsinniga utredningar om samhallets rätt gentemot individen, och individens krav på respekt från samhällets sida. Problemet om staten alltså. Utredningen om vilseledelse är också som ovan påpekats, av intresse långt utöver kriminologi, liksom framställningen av de naturvetenskapliga arbetsmetoderna i motsatsförhållande till den spekulativa filosofiens och juridikens metoder, är av största intresse för en och var som önskar fördjupa sin allmänbildning. Ruth Stjernstedt.

På den tiden, då vi fann läste katekes i skolan och därtill arbetade med att för barn söka klargöra alla möjliga svarfattiga religiösa begrepp, kastade en kamrat skämtsamt fram frågan: 'Vad du, vad synd är för något. Och eftersom jag inte visste, vilket kvickt svar på frågan hon åsyftade, forsnade hon: 'Synd är all det som är roligt. Jag erinrar mig, att fru Wägner en gång berättade i Tidsvärvet, att hon fastnat för samma fråga en kväll, då hon inte kunde komma, och att det enda svar hon den gången kunde komma fram till, var detta: synd är skilsmässa. Jag begrep inte ordet riktigt, men jag begrep, att det fanns en mening i ordet, och därför fick jag lust att begripa det. Det fastnade i minnet. Därifrån har det sedan dykt upp då och då, framkallat av något, som mött mig i livet. Jag har gång på gång fått det belyst när jag hört hur människor talat om människor och sett, hur människor behandlat människor. Jag är inte säker på att det är fru Wägners mening, jag kommit att lägga ut i hennes ord, men säkert är, att ordet blivit levande för mig. Jag har accepterat det. Synd är skilsmässa. Det är först i vår jag kommit att läsa Heidenstams Heliga Birgittas på

grimsfärd. Boken intresserade mig. Men en gång, när jag satt och läste den, tyckte jag, att jag i alla händelser hade råd att läsa den just då. Det var ju så mycket annat som väntade på mig, och Heliga Birgittas pilgrimsfärd hörde ändå till det förgångna. Men innan jag hade boken, hann jag få ögonen på ett ord, som kom mig att känna, att historien angick mig, hur långt tillbaka i tiden den än låg. Där stod: 'Ingening är ditt utnämning, som brinner i din egen själ. Det måste vara min längtan efter att utnäna något, inte något glänsande, men något, som skapar människolycka. Lågan i själen var det enda vi fick till klara tillvaron med, det enda som duger att klara tillvaron med. Och ändå nämns vi att ta ifrån varandra detta enda. Här förelöse och offerjuja inför en uppgift det förutsätter ju att jag tror, att jag har en uppgift att fylla och att jag kan fylla den. Men hur ofta sätter inte en människa in all sin energi på att bevisa, att den andra ingening duger till, att hon är användbar. Ibland är det ett barn det gäller, ibland är det fråga om vuxna i början reagerar jag säkert emot detta. Jag känner, att det är livet det gäller. Men varar trycket för länge, är det för hårt, så kan det också hända, att jag accepterar domen. Människorna ha ännu fått mig att begripa, vad de länge strävat efter att lära mig: att jag är oduglig. Men när jag vet detta, varför skall jag då fortsätta att leva? Jag är i alla fall ställd utanför. Jag blir passiv och jag blir en sämre människa. Ju starkare man känner sig förenad med sitt släkte, ju starkare blir ansvarskänslan, ju mera känslan av samhörighet försvagas, ju mindre blir ansvarskänslan. Fröjdens = Fredlös, som knyter handen i biterhet över att vara utestängd från människogemenskapen och numera:

Quo Vadis

MOTTO:
Individens problem — världens problem.

Senaste numret innehåller:

Den standardiserade människan. Vildarna vårt föredöme. Indiens renässans. Vad mottaga och utsända vi via vår själs trådlös. Hur vi skapa vår framtid. En ropande röst. En skogsskogens historia. Vad världskriget kostar. Raya Yoga koncentration, meditation, kontemplation.

Lösnummer 65 öre. Pren. 6:50 per år. Exp. Villagat. 17 Sthlm.

»Det gör väl det samma. En föds och föröds, till en dö»

är ett exempel på, hur den kan känna det, som vet sig utestängd överallt.

»Jag kan bli utomstränd som edugtig därför att jag är alltför obegävd. Men det kan också gälla en moralisk förkastad sedon. Jag kan ta emot förebråelser, det kan vara enbart livsberämjande. Men betyder människors dom över mig, att jag är usei, att jag är omöjlig i det mänskliga samarbetet, då reser jag mig emot detta.

Vi måste få tro, att vi, var och en kan användas till något. Det är ett försvik. Men lika nödvändigt är det att få tro på varandra. Det är föga glädje

med att ha funnit något, som förefaller mig som absolut sanning om jag är stor på sanningssinnets hos mina medmänniskor. Det kan inte göra mig så värdt gillat ha blivit övertygad om, att motriktioner måste avrutas, om jag inte tror, att detta en gång kan bli världens övertygelse.

Motsatsinställningen är fel, både när vi i grymhet möstrna ut en människas som oduglig och ställa henne nedanför människogemenskapen och när vi i högmood ställa oss själva eller en klass ovanför de övriga och tro oss ingenting gemensamt ha med dem. Motsatsinställningen starna emellan är fel. Om motsatsinställningen individerna emellan. Om staterna vågade avrutas, skulle våldiga summor frigöras för andra ändamål. Om individerna vågade avrutas gentemot världskriget, så skulle stora föröd av själbdkraft frigöras till samarbete. Och här tycker jag att psykologien kommer oss till hjälp. Vi gå omkring mer eller mindre djupt maskerade. Vi ha vant oss att dölja vårt verkliga ansikte. Så ha vi lärt oss att ta varans: är för vad vi te ut att vara. Bra fört vi ha lärt oss att människor här till de djur, som är farliga. Psykologien skall lära oss att ta varans fört vad vi är. Jag tycker, att den håller på att tillverka en massa guldaderglasögon åt oss. Gud Faders eget sätt att se kan vi kanske ändå inte lära oss. Men bra mycket skall klarna för oss. Det skulle ta bort vår akräck. Ty där vi börja förstå, där viker skräcken. Vi människor kan handla orättfärdigt, men vi kan inte stanna kvar i orättfärdigheten. Den kan aldrig bli vår livstil. Vi måste få tro på den tanke, som rektor Hermelin uttalade i sitt föredrag om Mac Donald: »I längden står inte människorna ut med orättfärdigheten. Det är också den tanken, som ligger uttryckt i det citat, varmed jag ber att få sluta mitt anförande:

»Du tår i mig som elden tår i järnet. Du vilår icke förrän jag är utan slagg.» (Du sekrat an mir, wie Gut an Eisen sehr, Du ruhst nicht, bis ich schlackenlos verkehr.)

Anna Israelson

Drick Ramlösa
Vårt lands turigt alkaliska vatten

Vi står till tjänst

BLOMMOR
Atlas Blommehandeln S. Rosengran S. Eriksgatan 17 (Ingång i Eriksgatan) Tel. 307978 Begravnings- och övriga blomsterarbeten. Medl. av Blomsterförmedl.

GAMMAL KONST
Gamla, vackra OLJEMÅLNINGAR och KOPPARTICK och KOPPARTICK, även med konstnärers arbeten säljas bill. Östermalmsgatan 5, 1. Tr. Tel. 73224

GRAMMOPHON-AFFÄR
Nyheter i 2:50-SKIVOR samt sommarrens medior i stor sortering inkomna. Skivcentralen Tegnérgatan 18 (höret av Sveriges)

GRAVVÅRDAR
S. Lindström GÖTÖGATAN 41 43 04 79

HEMKONST
Teknisk skola för konstnärligt arbete i hemmet ATELJÉ HEMKONST Dnersmalmsgatan 25-27. Uppg. A. 2 tr. Tel. 60 80 20.

HOTELL
Hotell o. Pensionat Esplanaden Blåsholmsgatan 2, Stockholm. Telefon NORR 3148. Öppnar för Pensionat FREDRIKSSONS PENSIONAT Fredrikssongatan 10. Tel. 2944. 7024. Även HILLEGÅRDENS pensionat, Skärvägen Tel. Skärvägen 4. Öppnar för Pensionat Fru Anna Fahlström

KINATEXTIL
MARGARETA CARELL Specialaffär för kinotextil samt & konst. hantverk m. m. - Siden Mästernamnelsgat. 7 (Hörn till Biblioteksgat.)

KORSETTER
Kalasirpis Specialkorsetter, Gärddas, Grousakorsetter. Birgerjarlgatan 108. TEL 3804 71

Gynna annonsörerna

OPTIKER
HUGO ADOLFSSON SIBYLLESTAN 10 GLASÖGON Optisk, Flysk, Matematisk instrumentmakare. TELEFON 75504

PAGOD
Konditori-Resaurang i 50. Kungälvstornet. Lunch från . . . 1.25 Middag fr. . . . 1.50 Soupp fr. . . . 1.50 Kökstillvären: hela dagen. Händrande utskick över Stockholms. Måren och Matställe. - NORR 9748

MÖNSTERAFFÄR
Sjyteljé för Dam- och Barnkläder - Mönster träcklas och provas Södermalms Mönsteraffär Hörmorgtans 46 - Tel. Söder 1185

OTTOMANER
Har Nisset två 2-mans Ottoman Bar för 60 kr. köper 19:00 annan, stor sorteri g övertakt. Nya Esplanad, E. 250, Buffen 115. Linneskjöl 85. Ångar. 12-00. Engvalis Möbblager, Wallingatan 33 (1 minut från Nora Bastorget)

PÅLSVAROR
Obs! RÄVAR! BILLAGET I STOCKHOLM. Renovering. Även avstabling. PÅLS Malmqvist. Norr. g. 12. Tr. Obs! RAM OCH SPEGELAFFÄR

J. L. LARSSONS EFR. Knut Nyström Bödermanning & Bookholm REKOMBERG. Låga priser Tel. S. 30914

Väntsalar

Är det någon som minns tavlan »Väntsalar» av Ivar Arosenius?

Själv blir jag på något vis obeskrivlig i anden och skratmuskulerna var gång jag minns denna försmått och urdråpiga återgivning av en svensk väntsala. Och det är bara jag själv som vet, hur många gånger jag måst gå utanför dörren för att få mysa ut det glada löje, som fyller ens bröst i våra salar på alla dessa våra frödligaste bitar.

Gå vi vidare i texten nödvändigtvis i samma andetag en klassificering. Det finns nämligen mycket som löper samman med väntsalsbegreppet. Väntsalar äro ju först och främst de fattiga folködens sista oas, före avresan. Här har stora syster snyttar utan skratret, före avresan till Chicago. Här har drängen i Jonsbolls spottgas sin skyggingen, innan Värnamotaget kom och förde bort honom från denna trakt med dess böckfärdiga fecer. Och här har Malena sitt tåligt väntande in i tågen var sorgadt i tretio år, tills hon till slut blev så hemmastadd att hon helt familjärt gick in och drack ur kaffinen i andra klass. Det dröjde femton år innan hon beslutad sig, men en dag skedde det i alla fall. Den döve och närsynte greven på Rätuna, som sitter därinne ibland, tror hon är en anställd, som fyller på kaffinerna.

I mörka höst dagar under äljkästiden ha vi sett män och gubbar av åkrovaktartyp, med sprickliga höstfjädrar i hatarna, sitta här och fika tyrolare, medan regnet skvalar utanför och luften början flöt en allt pregnantare doft av fästing, förgäst brönniva. Remingtonkolvarna har dunkat i golvet, markerande de traditionella jaktlöseseriemans poängar - tills något ännu ännu i den väntsalen har blivit tom och dörrarna ha ställt sig öppna för att vända.

O, ni höstdagar på födelsa väntsalar sedan tåget gått! Man studerar turistreföringens karta. Man diar med peklingret över Norlands floder till Sydjyllands höjd. Man reser för sig själv härinne - en stor, underlig resa, som ingen rest - och telegrafin plockar därinne på expeditionen, och sinnes hostar.

I sådana dagar finns vi ofta en annan väntsalsstyp där inne. Pojken som aldrig får åka bort. Hans träffor eka i den stora väntsalsens larmande ödlighet. Han ser på kartorna, plakatet, läser »hästens böns» och sopp svenska män och kvinnor till kamp mot rusdyckerna. Han lär sig så småningom allt det där, - det stannar i minnet, det han lärde här i väntans tomta privarokola. »Så här den tomta väntsalen också en uppkorrande betydelse. Jag för min del lärde mig

ÄNDAMÅLET HELGAR FORMEN

Turistpaviljong

Forts. fr. sid. 1
— Vad Werkbund egentligen vill? Ja, det är inte så lätt att säga få ord. Werkbund vill verka som en inspirerande och kontrollerande insats i det aktuella arbetarlivet. Den vill starta ett nytt formspråk. I bodar och bostäder, i annonser och affischer - i maskiner och mekanismer - i spårvagnar, fabriker och utställningar. Ett för renslig skönhet ligger i dess absoluta ändamålsenighet. Att för samma kostnader tillverka så bra och så ändamålsenliga saker som möjligt är dess mål. - Nej, Werkbund har inget med konst att skaf. fa...

mycket i väntsalar, och alla de gånger de get mig skedd i hemliga decemberdagar kan jag inte räkna. Jag har lärt mig älska väntsalar. Det låter underligt, men de ha hjälpt mig över mycket och lärt mig mycket.

Senast i går var jag inne på en väntsala, drack vatten och såg på kartor. Turistföreningen har Närke i år. - vill låra svenskar känna sitt land.

Jag har kunnat det där nu i många år. Det har blivit mig kärt, det är, - inte kvantitativt, men på ena sätt som plakatet tunder, med utdrag ur jaktandarna, och mål- och klövjukeplakat. Tingens sällsamhet i vårt medvetande, kan vi kalla det så?

I andra klass väntad värdar man på annat sätt. En tavla över stora Sjöfallat, Lappland; en vecklad stumfilm, »Reis i Norge» - och midnattssolen stiger dunkelbörd upp från en affisch, jag tror av Louis Moie. På ett härligt franskt plakat med ett landskap från det sköna Haute-Loire ropar frånan ut: »Chemins de fer du Midi» och tredjeklassarna som titta in under vad det betyder, - de som nu överhuvudtaget undra.

Harm.

— Den snabba industrialiseringen, det är professor Frank som talar, har ställt oss framför helt nya problem och uppgifter. Betänk, att framställningsmetoderna ha ändrat sig betydligt mer under de sista 200 åren än vad de gjort under de föregående 4,000 - d. v. s. ungefär under hela vår historia. Det är en jämförbaris kort tid mellan flygplanet och postdilsjonen. Vi leva i ett helt annat tempo nöförtiden. Vi ha den snabba förbindelsen med hela världen och vetenskap om vad som händer överallt. Därför är det också naturligt att våra dagars föremål få en viss storinjet enhetlighet. Men med en enhetlig grundskickning som fast märk, kan och bör karaktäristiska olikheter utveckla sig. Vi få bara inte fastslå en bestämd stil - man kan inte sätta upp program eller skriva recept för ständiga tider - utan med de gemensamma riktlinjer som tiden kräver måste vi alltid och oavbrutet arbeta vidare. Bara en grundstats förblir oföränderlig, varenda liten sak måste göras så bra som bara är möjligt. »Ein jedes Ding soll so gut gemacht werden, wie es gemacht werden kann.

Och man kan med glädje konstatera att denna grundprincip var gällande på utställningen. I en jättehall - beklädd med löst veckad vit musslin - silade det starka slushuset som genom filtrering - behagligt dämpat. I höga monter bestående helt av glas med smala silvriga metallkanter har man gripit ögonblicksbilder av en människas liv - på samma sätt som en skicklig fotograf förstorar en detalj och låter den växa till en dekorativ enhet. En monter visar en hel reseutrustning och kunde t. ex. ha till motto: »Sternen har börjat». Den stora härliga kappscenen öppnar sitt gap för att uppsluka de föremål som ligga färdiga, nypressade och tadelösa. Att alla sakerna - plaiden, skorna, reskostymerna t. o. m. reslektyrens harmonier i en och samma färg som kappscenen - är skyltningens raffinemang. Nästa monter: »Hemma hos sigen, sedan man kastat av sig arbetsrocken - kontors- eller Ahladino: Ett par förhållande pyjamas mitt emellan teagowa och strandbadress (obs, inte för att bada ill). Den ena är allvarlig och madonnalik i svart och vitt - den andra tåck och putslustig i de lättaste, ljusaste pastellfärgar - alltefter kynne och lynne... Små låga pallar gruppera sig om en praktisk sidschasa.

Vi komma in i ett rum - svart från golv till tak - med fantastiska ljusskulptingar i de ädlaste former. Det är glas. Lobmeyers världsberömda glas. Varje

glasföremål verkar mystiskt självlysande - tills man upptäcker att elektriskt ljus inmonteras inuti de svarta ställningarna, som bara släpper fram en svag stråle under vart glas. På detta sätt kommer var form till sin rätt, så som annars sällan är fallet med det ofärdigade ädelglasat.

Vi skynda igenom de många små bodarna - genom kaffehus, hotellhall och tårn - tårnrummet hållet i de läckraste färger - golvvet som ett rutat schackbräde i lila, silvrerig och ljusblå inloatum (en utomordentligt vacker användning av den oftast så tråkiga linoleumet) - en bar i polerad »saklighet» - ett espressokaffehus med kallröda läderpuffar - ut till den stora terrassen där jazzmusikens smattar och turister och hemmarivarande semesterfirare sakta svänga om i sommarens lössläppta bokighet och - hetta!

Där nedanför ligger det ena glashuset efter det andra under akador och kastanjer. En resebyrå - rumstierier - metallutställning - köksatrarier - blomsterhandel. Allt i glas, infattat i smala silvrerör - det är som om hela utställningen vore av glas och ett jätteglas. Det är symboliskt: inga gömslen för gammalt skräp inget smusel...

Bara ett genytligt »Weinhaus» med vinsk »Heuriger» har gömt sig bakom tjocka murar. Är det ett tillfälle att musiken just stämmer upp? Man vises wohl warm!

I samband med Werkbundsutställningens öppnande höll professor Frank ett föredrag över ämnet: Vad är modernt. Föredraget som väckte stort uppeende i fackretsar och stor begejstring - var ungefär av följande innehåll: - »Vad är modernt? Begreppet ändras sig; det som vi för försvarade som modernt, sätta vi nu upp som avskräckande exempel. 1800talet medförde stilkopiering - den borgerliga kulturen utbredde sig över stora delar av världen, den använde den gamla slottens kännetecken från hov, slakt och kyrkor som symbol och förde det ad absurdum. Nu sedan 40 år kan äntligen något nytt få uppstå. Nu försöker man reformera, men vill därvid följa allting efter ett enhetligt system. Den ene mobiliserar i Sheratonstil - den andre i Jugendstil - den tredje med stålörböl. Men allt detta är inte modernt. Modernt är att anpassa sig efter det som var tid och bjuder. Men allt det låter sig inte tvingas in i ett enda system. Man bör alltså blanda gammalt och nytt. - Vår tid är högst patetisk. Att försöka att förenkla allt - att vilja gestalta allting enhetligt är patetiskt. Exempel: det flata taket. Man använder det som en modern symbol. Det är uttryck för ett icke-matfysiskt skapande (det gamla gaveltakets gömde hemlighet - var mystikens hemvist.) Eller den framspringande betongplattan. Den användes för att visa att man numera kan göra något som förut ej var möjligt. Men detta bör inte vara nödvundet. Inte en lag eller regel.

Vilken väg skall alltså den moderna konsten gå? Inget svar, ingen regel. Ett system gör fantasien trång - det har säkert sin yttre framgång - men modernt är det inte. En modern stil i gammal bemärkelse är inte längre modernt - utan en levande stil, d. v. s. avlyssnande och anpassande sig efter tidens krav.

Elsa Björkman. Goldschmidt.

Råd och Rön

Norsk Fiskfärs Stockholms Fiskförädlingsfabrik Brahegatan 30, 6 g. Tel. Ö.786

Bagarstugan Grahamskorpor limpor öoverträffade.

HORNSGATAN 37 Tel. Sö. 70 00 FOLKUNGAGAT. 65 Tel. Sö. 73 37.

A/B Hem-bryggeriet Pilsner, Vatten O. Läskedrycker REKOMMENDERAS Helsingborg. 15 (Tel. S. 370 45/6)

TIDEVARVET

REDAKTION: Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10-12. EXPEDITION: Telefon 182 43. Kontorstid kl. 10-12 f. m. 1-4 e. m. Postgiron 1644. PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6.-, halvår kr. 3.50, kvartal kr. 2.-, Lösnummer 15 öre. ANNONSPRIS: I text 20 öre per millimeter.

Stockholm 1930 Wahlströms Tryckeri Attiebolag Storgatan 22

Tidevarvets vänner uppmanas att stöda Tidevarvet genom annonser och att gynna Tidevarvets annonsörer!

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur. Redaktionsföret. Bertil Almqvist, fil. kand. Edv. Björk, fil. stud. Maurits Konow, förf. Karin Boye, amanuens AN Johansson. - Prenumerationsavg. för hel år kr. 3, för halvår 1.50. Lösnummer 25 öre. Adr.: Clarté, Box 443, Stockholm.